

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії

Затверджено

На засіданні кафедри економічної теорії економічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри _____ проф. Островерх П.І.

Силабус з навчальної дисципліни
“ЕКОНОМІКА ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ”,
що викладається в межах ОПП “Бізнес-економіка”
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 051 Економіка

Львів 2022 р.

Назва дисципліни	Економіка державного сектору
Адреса викладання дисципліни	79008 м. Львів, проспект Свободи 18, економічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Економічний факультет, кафедра економічної теорії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка
Викладачі дисципліни	Ватаманюк Остап Зіновійович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії
Контактна інформація викладачів	79008 м. Львів, проспект Свободи 18, кафедра економічної теорії, к. 114; ostap.vatamanyuk@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання дисципліни відбуваються	Консультації в день проведення лекцій / практичних занять (за попередньою домовленістю), кафедра економічної теорії, к.114. Також можливі он-лайн консультації через Zoom. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://econom.lnu.edu.ua/course/ekonomika-derzhavnoho-sektoru
Інформація про дисципліну	Курс розроблено таким чином, щоб його учасники змогли сформувавши розуміння державного сектору економіки як невід'ємної частини загального механізму організації і функціонування сучасної економічної системи, а також отримати достатнє уявлення про ключові новітні ідеї у цій сфері, які активно розвивалися упродовж останніх десятиліть.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Економіка державного сектору” є вибірковою дисципліною з спеціальності 051 Економіка для освітньої програми “Бізнес-економіка”, яка викладається в першому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення вибіркової дисципліни “Економіка державного сектору” є: 1) вивчення ролі державного сектору та напрямків його розвитку у сучасних економічних системах; 2) розкриття закономірностей

	ухвалення рішень щодо економічної політики на рівні державних організацій та установ; 3) вивчення теорій формування дохідної частини бюджету і державних видатків; 4) аналіз ролі держави в економічній системі з огляду на базові критерії економіки добробуту.
Література для вивчення дисципліни	<p style="text-align: center;">Основна література:</p> <p>1.Длугопольський О.В. Теорія економіки державного сектора: навчальний посібник / О.В.Длугопольський. – К.: “ВД “Професіонал”, 2007. – 592 с.</p> <p>2.Стігліц Дж.Е. Економіка державного сектора / Дж.Е.Стігліц. – Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 854 с.</p> <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <p>1.Б’юкенен Дж.М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави / Дж.М.Б’юкенен, Р.А.Масгрейв. – Пер. з англ. – К.: КМ Академія, 2004. – 175 с.</p> <p>2. Башко В.Й. Шляхи досягнення збалансованості пенсійної системи в Україні / В.Й.Башко // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 97–107.</p> <p>3.Ватаманюк М. М. Сучасні підходи до вирішення проблеми негативних екстерналій: теорія і практика / М.М.Ватаманюк. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.2. – С. 109–115.</p> <p>4.Длугопольський О.В. Політекономія публічного сектора: західні орієнтири / О.В.Длугопольський // Економічна теорія. – 2006. – № 2. – С. 3–16.</p> <p>5.Дубровський В. Спрощена система оподаткування. Розвінчування міфів / В.Дубровський. – [Електронний ресурс] –https://lb.ua/economics/2016/01/03/324990_sproshchena_sistema_opodatkuвання.html</p> <p>6.Кміть В.М. Роль фіскальної політики України в умовах глобалізації / В.М.Кміть // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – № 650–652. – С. 118–128.</p> <p>7. Коваль О. Пенсійний вік: іноземний досвід та вітчизняні реалії. Аналіт. доп. / О.П.Коваль. – К.: НІСД, 2013. – 37 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/pens_vozrast-e0371.pdf.</p> <p>8. Луніна І.О. Оподаткування багатства: міжнародний досвід та уроки для України / І.О.Луніна // Фінанси України. – 2013. – № 2. – С. 21–31.</p> <p>9.Луніна І.О. Міжнародні тенденції реформування податкових систем у післякризовий період 2008–2014 рр. та уроки для України / І.О.Луніна, Н.Б.Фролова // Фінанси України. – 2015. – № 8. – С. 7–20.</p> <p>10.Мельник В.М. Податкова політика України в умовах імплементації угоди про асоціацію з Європейським Союзом / В.М.Мельник, Т.В.Кошук // Фінанси України. – 2016. – № 7. – С. 8–25.</p> <p>11.Олсон М. Логіка колективної дії. Суспільні блага і теорія груп / М.Олсон. – Пер. з англ. – К.: Лібра, 2004. – 272 с.</p> <p>12.Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія і політика: підручник / І.Ф.Радіонова. – К.: Таксон, 2004. – 348с.</p> <p>13.Реформування пенсійної системи України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.imf.org/~/media/Files/Countries/ResRep/UKR/042517-reforming-ukraine-pension-system.ashx.</p>

	<p>14.Серебрянський Д.М. Оцінювання рівня та ефективності перерозподілу ВВП через публічний сектор економіки України / Д.М.Серебрянський, А.М.Вдовиченко, А.І.Зубрицький // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 45–57.</p> <p>15.Соколовська А.М. Концепція ліберальної податкової реформи: доцільність і можливість реалізації в Україні / А.М.Соколовська // Фінанси України. – 2015. – № 12. – С. 12–31.</p> <p>16. Соколовська А.М. Реформа єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування в Україні / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2015. – № 7. – С. 7–23.</p> <p>17.Соколовська А.М. Шляхи наближення розділу V Податкового кодексу України до 112-ї директиви Ради ЄС / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2016. – № 8. – С. 59–88.</p> <p>18.Соколовська А.М. Шляхи реформування податкової системи України / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2014. – № 12. – С. 103–121.</p> <p>19.Тищук Т. Міф та реальність: рівень тіньової економіки в Україні / Т.Тищук. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://voxukraine.org/2015/12/08/mif-ta-realnist-prodriven-tiniovoi-economicy-v-ukraini-ua/.</p> <p>20. Ткаченко Л. Солідарна пенсійна система України: сучасне становище та шляхи реформування / Л.Ткаченко. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://texty.org.ua/pdf/pensions_policy.pdf.</p> <p>21.Швабій К.І. Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб в Україні / К.І.Швабій // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 27–44.</p> <p>22.Шульмейстер В. Преступлення без покарання: 15 схем воровства из госкомпаний, или как украсть 100 млрд. / В.Шульмейстер. – [Електронний ресурс] – liga.net. https://project.liga.net/projects/corruption/</p> <p>23.https://www.weforum.org/agenda/2017/01/why-we-should-all-have-a-basic-income/</p> <p>24. https://blog.usejournal.com/the-pragmatic-case-for-universal-basic-income-77c1750c1f78</p> <p>25.https://medium.com/@chrissoria/the-freedom-salesman-a-look-at-andrew-yangs-universal-basic-income-proposal-96f7d9358fcb</p> <p>26. http://theconversation.com/why-universal-basic-income-costs-far-less-than-you-think-101134</p>
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення курсу студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - характерні риси державного сектору економіки та наукові концепції його функціонування; - основні поняття і зміст економіки добробуту, альтернативні критерії та концепції оцінки добробуту суспільства; - класифікації і функції податків, базові теорії оподаткування та критерії оцінки якості податкової системи; - суть, класифікації та основні напрями державних видатків; - основні поняття, категорії та проблеми суспільного вибору;

	<ul style="list-style-type: none"> - ключові проблеми, пов'язані з розвитком державного сектору економіки в Україні; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати невдачі ринку як передумови потреби у державному секторі та причини невдач уряду; - визначати масштаби державного сектору економіки та критерії його ефективності; - розуміти практичні аспекти і наслідки запровадження податків; - аналізувати ефективність політики державних видатків у сучасній економіці; - аналізувати проблеми суспільного вибору за умов прямої і представницької демократії. <p>Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних компетентностей: ЗК 1, ЗК 2, СК1, СК3.</p> <p>Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних програмних результатів навчання: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 7, ПРН 9, ПРН 11, ПРН 14, ПРН 18. Детальніше – див. Додаток 1.</p>
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, семінарських занять та консультацій для кращого розуміння тем
Ключові слова	Державний сектор економіки, публічний сектор, критерії ефективності державного сектору, невдачі ринку, громадські блага, економіка добробуту, податки, система оподаткування, видатки державного сектору, державні закупівлі, теорія суспільного вибору
Теми	Див. додаток
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з курсів “Макроекономіка” та “Мікроекономіка”
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентації, колаборативне навчання (робота в невеликих групах), дискусії
Необхідне обладнання	Проектор, персональний комп'ютер, смартфон з доступом до мережі
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота під час практичних занять: 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 25; - контрольні заміри (тести): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 25; - залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Письмові роботи: очікується, що студенти виконають декілька видів письмових контрольних робіт.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що контрольні роботи студентів будуть виконані ними особисто, без використання навчальної літератури, інших джерел інформації та взаємного консультування. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій чи контрольній роботі студента є підставою</p>

	<p>для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані під час практичних (семінарських) занять, контрольних тестувань, за виконання самостійної роботи та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Перелік питань до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття державного сектору економіки та його специфіка. Нормативний та позитивний підходи до економіки державного сектору. Причини розбіжностей у поглядах економістів щодо ролі держави. 2. Наукові концепції функціонування державного сектору. Невдачі ринку як передумова існування державного сектору. 3. Невдачі уряду та їх причини. Обмеженість інформації та контролю за наслідками урядових рішень. 4. Масштаби державного сектору в економіці. Критерії ефективності державного сектору. 5. Невдачі ринку як обґрунтування діяльності уряду. Недосконала конкуренція. 6. Екстерналії. Сучасні підходи до корегування екстерналій. Податки Пігу. Теорема Коуза. 7. Громадські блага та їх властивості. Попит на суспільні блага та їх пропозиція. Проблема “зайців” та підходи до її вирішення. 8. Асиметрія інформації. Проблеми морального ризику та несприятливого вибору. Шляхи подолання асиметрії інформації. Проблема взаємовідносин “замовник – агент”. 9. Поняття економіки добробуту. Нормативний аналіз економічних взаємодій. Держава добробуту. 10. Дилема “між ефективністю та справедливістю”. Проблеми економічної нерівності. Парето-ефективність. 11. Зміст і критерії оцінки добробуту суспільства. Функція суспільного добробуту. Утилітаризм. Роулзіанство. Ліберальна концепція. Інші критерії. 12. Джерела доходів державного сектору. Податки. Класифікація податків. Основні функції податків. 13. Податкова політика. Податкова система. П'ять бажаних характеристик податкової системи. Критерії оцінки податкової системи. Базові теорії оподаткування.

	<p>14. Практичні питання запровадження і збору податків. Наслідки запровадження податків. Уникнення оподаткування: податкові лазівки і податкові пільги. Ухилення від оподаткування. Методи ухилення від сплати податків.</p> <p>15. Огляд становлення податкової системи в Україні. Напрями реформування податкової системи в Україні. Проблеми з уникненням оподаткування. Корупція.</p> <p>16. Суть видатків державного сектору. Класифікація державних видатків. Бюджет. Дефіцит бюджету та його різновиди.</p> <p>17. Етапи аналізу політики державних видатків. Визначення потреби у програмі та альтернативних підходів державного втручання. Аналіз ефективності програми та дистрибуційних наслідків.</p> <p>18. Державні видатки на охорону здоров'я. Наслідки страхування на ринку медичних послуг. Підходи до розв'язання невдач ринку у сфері медичних послуг. Державні програми соціального страхування.</p> <p>19. Особливості напрямів державних видатків в Україні. Державні закупівлі товарів і послуг. Соціальні видатки в Україні.</p> <p>20. Теорія суспільного вибору як складова теорії раціонального вибору. Витоки теорії суспільного вибору. Основні проблеми, категорії та розділи теорії суспільного вибору.</p> <p>21. Суспільний вибір в умовах прямої та представницької демократії. Пряма демократія. Правила голосування (одностайності і більшості). Процедури голосування. Представницька демократія.</p> <p>22. Економіка бюрократичних структур. Організаційні та індивідуальні стимули за бюрократії. Групи особливих інтересів. Лобізм. Пошук політичної ренти. Корупція.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності спеціальності (СК).

СК 1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

Фахові компетентності спеціалізації (СКС).

СКС3. Розуміння фундаментальних теоретичних засад та альтернативних підходів до аналізу економічної поведінки індивідів і фірм, здатність використовувати сучасні засоби ухвалення рішень в умовах ризику та невизначеності.

Програмні результати навчання.

ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПРН 18. Застосовувати сучасні підходи до аналізу економічної поведінки індивідів та фірм в умовах ризику і невизначеності для ухвалення ефективних рішень у сферах економіки та бізнесу.

СХЕМА КУРСУ
1-й семестр

Тиждень	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Література	Завдання, год	Термін виконання
1–2	1. Державний сектор у змішаній економіці: загальний огляд. Поняття державного сектору економіки. Наукові концепції функціонування державного сектору. Невдачі ринку як передумова існування державного сектору. Невдачі уряду та їх причини. Масштаби та критерії ефективності державного сектору.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1, 2 ДЛ: 4, 12, 14, 19	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 3
3–4	2. Економічне обґрунтування існування уряду. Невдачі ринку як обґрунтування діяльності уряду. Недосконала конкуренція. Екстерналії. Сучасні підходи до корегування екстерналій. Громадські блага та їх властивості. Асиметрія інформації. Шляхи подолання асиметрії інформації.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1, 2 ДЛ: 3, 4, 11	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 5
5–6	3. Основи економіки добробуту. Нормативний аналіз економічних взаємодій. Держава добробуту. Дилема “між ефективністю та справедливістю”. Парето-ефективність. Зміст і критерії оцінки добробуту суспільства. Функція суспільного добробуту. Утилітаризм. Роулзіанство. Ліберальна концепція.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1, 2 ДЛ: 1, 4	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 7
7–8	4. Доходи державного сектору економіки. Джерела доходів державного сектору. Класифікація податків. Основні функції податків. Податкова політика. Податкова система. Критерії оцінки податкової системи. Практичні питання запровадження і збору податків. Наслідки запровадження податків. Уникнення оподаткування та ухилення від оподаткування.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1, 2 ДЛ: 1, 5, 6, 8–10, 15–19, 21	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 9
9–10	5. Проблеми формування ефективної податкової системи в Україні. Огляд становлення податкової системи в Україні. Напрями реформування податкової системи в Україні. Проблеми з уникненням оподаткування. Корупція.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1, 2 ДЛ: 1, 5, 8–10, 15–19, 21	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 11
11–12	6. Теорія державних видатків. Класифікація державних видатків. Етапи аналізу політики державних видатків. Аналіз ефективності програми та дистрибуційних наслідків. Оцінка програми. Державні видатки на охорону здоров'я. Державні програми соціального страхування.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1, 2 ДЛ: 4, 12, 19	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 13
13–14	7. Основні напрями державних видатків в Україні. Державні видатки на охорону здоров'я в Україні. Соціальні видатки в Україні. Особливості процесу державних закупівель в Україні.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1 ДЛ: 2, 6, 7, 20, 22	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 15
15–16	8. Основи теорії суспільного вибору. Основні проблеми, категорії та розділи теорії суспільного вибору. Пряма демократія. Правила голосування. Представницька демократія. Економіка бюрократичних структур. Групи особливих інтересів. Лобізм. Пошук політичної ренти.	Лекція – 2 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 16

У разі необхідності внесення змін до структури чи змісту силабусу студентів буде повідомлено про такі зміни.

Автор

/ О.З.Ватаманюк /